

ยุทธศาสตร์ สังคมเข้มแข็ง (ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน)

เมื่อคนไทยถักทอกันทั้งแผ่นดิน
สิ่งที่เป็นไปได้ก็จะเป็นไปได้

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
นายแพทย์ประเวศ วะสี

ยุทธศาสตร์ สังคมเข้มแข็ง (ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน)

เมื่อคนไทยถักทอกันทั้งแผ่นดิน
สิ่งที่เป็นไปได้ก็จะเป็นไปได้

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี

ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง (ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

ศูนย์สนับสนุนยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ เลขที่ ๘๘/๓๙ ติวานนท์ ๑๔

ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๒ ๙๐๐๐ โทรสาร ๐ ๒๘๓๒ ๙๐๐๑-๒

www.nationalhealth.or.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ประเวศ วะสี.

ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง.-นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.),

2560.

80 หน้า.

1. พัฒนาสังคม. I. ชื่อเรื่อง.

303.44

ISBN 978-616-7697-75-8

ออกแบบ/พิมพ์โดย

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน โทรศัพท์ ๐ ๒๒๗๘ ๕๕๓๓

สังคมเข้มแข็งเป็นปัจจัยให้
เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี

ชุมชนเป็นฐานของประเทศ
ถ้าฐานของประเทศเข้มแข็ง
จะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่รองรับเป้าหมายประเทศไทย
มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
คือ ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง - ชุมชนเข้มแข็ง

สารบัญ

๑

สังคมเข้มแข็ง ปัจจัยที่ทำให้
เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี ๑๐

๒

สังคมอ่อนแอ สังคมเข้มแข็ง..... ๑๔

๓

ควรรู้จักเครื่องมือฝ่าความยากของสังคมซับซ้อน ๑๘

๔

การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation)
ที่เกิดจากกระบวนการสังคมเข้มแข็ง..... ๒๖

๕

ปกค. หรือ INN วิธีการที่ทุกคนสามารถสร้าง
ความเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) ๓๐

๖

คนไทยถักทอกันทั้งแผ่นดิน
เพื่อพัฒนาประเทศไทย ๓๔

๗

ชุมชนเข้มแข็ง..... ๓๘

๘

ตำบล คือ
จุดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ๔๔

๙

การพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการ
โดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง ๖๒

๑๐

การบริหารยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง..... ๖๘

สังคมเข้มแข็ง เศรษฐกิจดี

เศรษฐกิจไม่ดี
การเมืองไม่ดี
ศีลธรรมไม่ดี

เป็นภูเขา ๓ ลูกที่ขวางกั้นการพัฒนาประเทศไทย
ทำอย่างไรๆ เราก็ก้าวข้ามภูเขา ๓ ลูก
นี้ไปไม่ได้

พัฒนาเศรษฐกิจเท่าใดๆ ก็แก้ปัญหาของ
คนจนไม่ได้

มีหน้าซ้ำช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย
ยิ่งกว้างขึ้น

จนกล่าวกันว่าความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย
สูงเป็นที่สามในโลก

ปัจจัยที่ทำให้... การเมืองดี และศีลธรรมดี

ความเหลื่อมล้ำที่มีมากเกินไป นำไปสู่ปัญหาสังคมนานาชนิด เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณีกรรม ความขัดแย้งและความรุนแรง

ที่ใดมีความเหลื่อมล้ำมากจะมีความเสื่อมเสียทางศีลธรรมสุดๆ ต่อให้มีการสอนศีลธรรมเท่าใดๆ ก็แก้ปัญหาศีลธรรมไม่ได้

เราพยายามพัฒนาประชาธิปไตยกันมาเกือบ ๑๐๐ ปีก็ไม่สำเร็จ มีรัฐธรรมนูญตั้ง ๒๐ ฉบับ ก็ไม่ช่วยให้การเมืองดีขึ้น

เศรษฐกิจดี การเมืองดี ศีลธรรมดี เป็นผลของสังคมเข้มแข็ง

เราอยากได้ผล แต่ไม่ทำเหตุ จึงไม่ได้ผล

รัฐธรรมนูญอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้การเมืองดีขึ้น

โปรดดูตัวอย่าง ประเทศอิตาลี ประเทศเดียวกันใช้
รัฐธรรมนูญเดียวกัน แต่แตกต่างกันเหมือนสองประเทศ

ภาคเหนือ แลอมบาน โทเรโน

เศรษฐกิจดี การเมืองดี ศิลธรรมดี

ภาคใต้ แลอมบารี ซาดีเนีย

เศรษฐกิจไม่ดี การเมืองไม่ดี ศิลธรรมไม่ดี

ทำไม ประเทศเดียวกัน รัฐธรรมนูญเดียวกัน จึงแตกต่างกัน
กันประดุจหน้ามือกับหลังมือ

การวิจัย โดย Robert Putnam (โรเบิร์ต พูทนาม)
จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (ดูหนังสือของเขาชื่อ “Making
Democracy Work : Civic Tradition in Modern Italy) พบ
ว่า

สังคมภาคเหนือกับภาคใต้ไม่เหมือนกัน

ภาคเหนือสังคมเข้มแข็ง ภาคใต้สังคมอ่อนแอ

ภาคเหนือ : ผู้คนมีความเสมอภาคและร่วมตัวร่วมคิด
ร่วมทำกัน เป็นสังคมเข้มแข็ง

ภาคใต้ : มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแนวตั้ง เป็น
สังคมอ่อนแอ มีบางเมืองที่เคร่งศาสนา แต่
ศีลธรรมก็ไม่ดี ถ้าสังคมอ่อนแอ

ดังที่ ประเทศไทยก็เป็นเมืองพุทธ และพุทธศาสนาก็เป็นของดี แต่มีความเสื่อมเสียทางศีลธรรมเต็มไปหมด เพราะประเทศไทยเหมือนภาคใต้ของอิตาลีที่สังคมอ่อนแอ

สรุปแนวคิด เศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม จะไม่มีวันดี ต่อให้พยายามอย่างไรๆ トラาบใดที่สังคมอ่อนแอ

สังคมเข้มแข็ง จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สุดที่จะพาประเทศก้าวข้ามอุปสรรคที่ขวางกั้นการพัฒนาประเทศ

๒

สังคมอ่อนแอ

สังคมอ่อนแอ คือ

(๑) สังคมที่สัมพันธ์กันด้วยอำนาจทางดิ่ง
(ตามรูป ก)

(๒) สังคมแบบตัวใครตัวมัน (ตามรูป ข)

ในสังคมทางดิ่ง จะมีการเรียนรู้น้อย เพราะ
ใช้อำนาจ

ผู้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คนมีอำนาจจะ
โกงมาก คนไม่มีอำนาจจะแสวงหาอุปถัมภ์ วังเต็น
เส้นสาย นินทาว่าร้าย ซ่อนข้อมูล ฉ้อโกง ขโมย
ของหลวง ไม่รักส่วนรวม

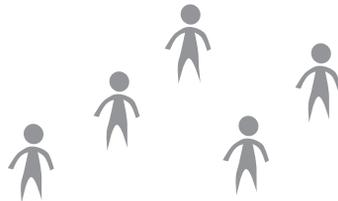
สังคมทางดิ่ง จึงเป็นสังคมที่ไม่มีพลัง
สร้างสรรค์ เศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรมจึง
ไม่ดี

สังคมเข้มแข็ง

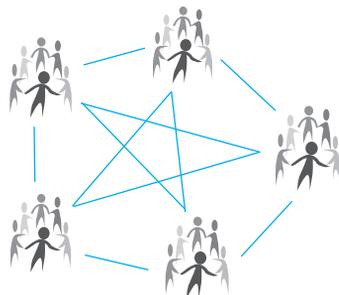
(ก) สังคมทางดิ่งที่สัมพันธ์กันด้วยอำนาจ
จากบนลงล่าง

(ข) สังคมแบบตัวใครตัวมัน
ไม่สานสัมพันธ์กัน

(ค) สังคมที่มีความเสมอภาค
และรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ
ในรูปและเรื่องต่างๆ เต็ม
ประเทศ เป็นสังคมเข้มแข็ง

รูปที่ ๑ สังคมอ่อนแอ (ก) (ข) สังคมเข้มแข็ง (ค)

สังคมที่ผู้คนมีความเป็นปัจเจกสุดโต่ง แบบตัวใครตัวมัน ไม่เอื้ออาทรต่อกัน ไม่รวมตัวร่วมคิดร่วมทำ จึงเป็นสังคมที่ไม่มีพลัง

สังคมเข้มแข็ง เป็นสังคมที่มีความเสมอภาค มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ในรูปและเรื่องต่างๆ เต็มสังคม เป็นสังคมที่ผู้คนมีความสุขและมีพลังสร้างสรรค์สูง ทำอะไรสำเร็จได้ง่าย เศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรมจึงดี

อภิธานิยธรรม

(ธรรมะเพื่อความเจริญถ้อยเดียว)

คือธรรมะเพื่อสังคมเข้มแข็ง

เมื่อพระพุทธองค์ประทับที่เขาคิชฌกูฏ นครราชคฤห์ เป็นครั้งสุดท้าย

หมวดธรรมะที่ทรงสอนมากที่สุด มีชื่อว่า “อภิธานิย-ธรรม” ซึ่งแปลเป็นไทยกันว่า “ธรรมเพื่อความเจริญถ้อยเดียว” ถ้าตามรูปศัพท์ก็แปลว่า “ธรรมะเพื่อความไม่ฉิบหาย”

อภิธานิยธรรมมี ๗ ข้อ ถ้าดูเพียง ๒ ข้อแรกก็จะเห็นว่า เป็น “ธรรมะเพื่อสังคมเข้มแข็ง” ๒ ข้อนั้น คือ

(๑) หมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์

(๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม
พร้อมเพรียงกันกระทำกิจที่พึงทำ

เห็นได้ชัด นี่คือประชาธิปไตยกลุ่ม หรือการรวมตัวร่วมคิด
ร่วมทำ ไม่ใช่เผด็จการหรือการใช้อำนาจทางดิ่ง เพราะถ้าใช้
อำนาจก็ไม่ต้องหมั่นมาประชุมกันเนืองนิตย์ แต่สั่งการไปเลยแบบ
ในกองทัพ

การมาประชุมปรึกษาหารือกันและพร้อมเพรียงกันทำกิจ
ที่พึงทำ เป็นกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างปัญญาร่วม (collective
wisdom) และพลังทางสังคม ก็คือสร้างสังคมเข้มแข็ง อันเป็น
ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่พระพุทธรองค์ทรงสรรเสริญเป็นอนเอก
ปริยาย

๓

ความรู้จัก ฝ่าความยาก

สังคมปัจจุบันต่างจากสังคม
โบราณโดยสิ้นเชิง

สังคมโบราณเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา เช่น
ถ้าพ่ายกทัพมาก็ต้องมีคนอย่างพระนเรศวรหรือ
พระเจ้าตากไปต่อสู้

แต่สังคมปัจจุบันเชื่อมโยงยาวไกลหลายมิติ
อย่างซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เป็น**ระบบ
ซับซ้อน** (complex system) ที่ยากต่อการเข้าใจ
และการแก้ไข

ความโกลาหล (chaos) จะเกิดขึ้นเป็น
ประจำโดยไม่ปรากฏสาเหตุที่เข้าใจได้ง่ายๆ หรือ
พยากรณ์ได้

การเมืองมือ ของสังคมซับซ้อน

ไม่มีรัฐบาลใดๆ ไม่ว่าจะดีหรือเก่งเพียงใด จะสามารถจัดการแก้ไขปัญหาจากความซับซ้อนได้ ทัวโลกก็เช่นเดียวกัน

ที่อเมริกา ประธานาธิบดีคลินตันและโอบามาก็ทำอะไรไม่ได้ สังคมอเมริกันเกิดความเหลื่อมล้ำขนาดหนักและถึงกับเลือกคนอย่างทรัมป์เป็นประธานาธิบดี

ยุโรปก็เช่นเดียวกันที่เผชิญวิกฤตความซับซ้อนจนเกิดการระส่ำระสายนิยมเอียงขวา หรือถึงกับเป็นฟาสซิสต์ใหม่

อย่างเยอรมนีซึ่งถือว่าเป็นแข็งแกร่งที่สุดในยุโรปในการเลือกตั้งที่เพิ่งผ่านไป ก็เลือกสมาชิกพรรคขวาจัดที่อาจเป็นนาซีใหม่ เข้ามาในสภาเป็นอันดับสาม อันก่อให้เกิดความวิตกกังวล เมื่อหวนนึกถึงพรรคนาซีของฮิตเลอร์ที่ครองอำนาจในสภาเมื่อ ๗๐ ปีก่อน ฯลฯ

อำนาจ

เงิน

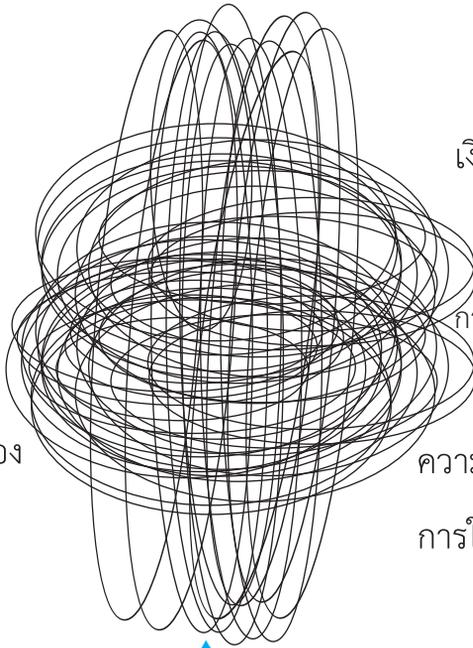
วาทกรรม

การวิพากษ์วิจารณ์

การเรียกร้อง

ความรุนแรง

การใช้ความรู้

รูปที่ ๒ ในสภาพที่ซับซ้อนและยาก วิธีการเก่าๆ ใช้ไม่ได้ผล วิธีการใหม่ (?) คืออะไร

เราควรเข้าใจว่า ปัญหาปัจจุบันซึ่งล้วนซับซ้อนและยาก
อันแทนด้วยหมวดเส้นยุ่งๆ (รูปที่ ๒)

เครื่องมือหรือวิธีการเก่าๆ ใช้ไม่ได้ผล เช่น การใช้อำนาจ
เงิน วาทกรรม การวิพากษ์วิจารณ์ การเรียกร้อง การใช้ความ
รุนแรง หรือแม้แต่การใช้ความรู้

ประเทศไทยและโลกใช้วิธีเหล่านี้มาหมดแล้ว ควรทบทวน
ความจำว่า ย้อนหลังไป ๒ ทศวรรษ มักจะมีกองทัพคนจนยกมา
ล้อมพระนคร นำโดยบำรุง คะโยธา เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้
ปัญหา

คงไม่ใช่รัฐบาลไม่ยากแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ แต่
ปัญหามันซับซ้อนและยากเกินจนไม่มีรัฐบาลใดแก้ได้

ตอนหลังบำรุง คะโยธา เห็นว่ายกทัพคนจนมาก็ไม่ได้ผล
ได้ยุติและผันตัวเองไปเป็นนายก อบต. ในจังหวัดกาฬสินธุ์

**แล้วอะไรคือเครื่องมือ (?) ที่จะฝ่าความยากของ
ความซับซ้อนได้**

ต้องเรียนรู้ตรงนี้ให้ดีๆ เพราะถ้าเราเข้าใจ เราจะฝ่าความ
ยากของความซับซ้อนไปสู่ความสวัสดิ์ได้

ควรเข้าใจว่า การพัฒนาในโลกนี้ล้วนไม่ประสบความสำเร็จ

มีผู้หญิงนอร์เวย์คนหนึ่งชื่อ Turid Sato (ทูริด ซาโต้) เคยทำงานกับธนาคารโลก และวิเคราะห์โครงการที่ธนาคารโลกให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ประมาณ ๕,๐๐๐ โครงการ

เธอพบว่า ที่รายงานว่าเป็นโครงการประสบความสำเร็จ แท้ที่จริงแล้วประชาชนที่โครงการนั้นๆ ไปทำการพัฒนา ไม่ได้ดีขึ้น

ทูริด ซาโต้ จึงแสวงหาจนพบกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm)

คนอังกฤษชื่อ Robert Chamber (โรเบิร์ต แชมเบอร์) ไปวิจัยว่า ทำไมการพัฒนาต่างๆ จึงไม่ประสบความสำเร็จ เขาสรุปว่า เป็นเพราะ “**ใช้ความรู้!**”

ตรงนี้ ท่านอาจจะงง ว่าทำโดยใช้ความรู้ย่อมดีกว่าทำโดยไม่ใช้ความรู้ แต่โรเบิร์ต แชมเบอร์ ยังพูดไม่จบ เขาว่า “**ใช้ความรู้ โดยไม่เรียนรู้ ทำให้ไม่สำเร็จ**”

ใช้ความรู้ หมายถึงใช้ความรู้สำเร็จรูปที่เคยเรียนมา เช่น นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

แต่สถานการณ์ความเป็นจริงนั้นซับซ้อนและมีความจำเพาะ ที่ถ้าเพียงแต่ใช้ความรู้สำเร็จรูป โดยไม่เรียนรู้จากสถานการณ์จริง จะไม่มีทางฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ

การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง คือ **การเรียนรู้ในการปฏิบัติ**

การเรียนรู้ในการปฏิบัติต่างจากการเรียนรู้ที่ลอยตัวหรือการเรียนรู้แบบไม่ปฏิบัติ เช่น การท่องวิชา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่สมจริงหรือการเรียนรู้แบบหยิบโหยง

แต่ในการปฏิบัติที่พยายามที่จะให้เกิดผลสำเร็จนั้น เป็นการเรียนอย่างจริงจังและยืดหยุ่น ที่ต้องใส่ใจต่อสถานการณ์ความเป็นจริงทุกแง่ทุกมุม ไม่ว่าความเป็นจริงนั้นจะซ้ำซ้อนหรือมีเงื่อนไขความจำเพาะอย่างไร ก็ต้องตามรู้ความเป็นจริงและเงื่อนไขนั้นทุกแง่ทุกมุม มิฉะนั้น การปฏิบัติก็ไม่นำไปสู่ความสำเร็จ

ในปัญหาที่ซับซ้อนและยาก มีคนและสถาบันที่เกี่ยวข้องอยู่จำนวนมาก

คนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้น การเรียนรู้คนเดียวก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ ต้องการ **“การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ”** (Interactive learning through action) ของคนทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

“การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ” ทำให้เกิดพลังมหาศาล
ในการฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ

และนี่คือกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่กล่าวถึง
ตอนต้น

ฉะนั้น ที่เรียกว่า **การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ หรือสังคม
เข้มแข็งนั้น** คือ **“การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ”**

ซึ่งเป็น เครื่องมือสำคัญที่สุดในการฝ่าความยากไปสู่ความ
สำเร็จ

ในหนังสือชื่อ **“คำตอบอยู่ที่อำนาจขององค์กรประชาชน
: ปฏิรูปสังคมไทยต้องเริ่มที่นี่”** ซึ่งมีประชา หุตานุวัตร และ
วรารักษ์ หลวงมณี เป็นบรรณาธิการ ได้รวบรวมกรณีตัวอย่าง
ของปัญหาต่างๆ ไว้มาก ๒๐ เรื่อง ที่แก้ไขได้ด้วยการเรียนรู้
ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในวงการสาธารณสุข กระบวนการพัฒนาคุณภาพ
โรงพยาบาลก็ดี กระบวนการที่เรียกว่า **R2R** (From **R**outine
to **R**esearch) หรือการทำให้งานประจำเป็นการวิจัยก็ดี
ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ทำให้เกิดความสุข
และพลังสร้างสรรค์มหาศาล

ฉะนั้น กระบวนการสังคมเข้มแข็ง ไม่ใช่เรื่องเหาะเหิน
เดิน แต่เป็นเรื่องของพลังสร้างสรรค์มหาศาลที่ทำให้ฝืนความยาก
ไปสู่ความสำเร็จ พร้อมๆ กับก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชั้น
พื้นฐาน (transformation) แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคน

๑

การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจาก

การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานใน
โลกทัศน์ - วิธีคิด - จิตสำนึก

อันจะทำให้มนุษย์ก้าวข้ามข้อจำกัด (transcend) ของความไม่เจริญไปสู่ความเจริญนั้น
ปรากฏว่า ทำไม่สำเร็จโดยวาทกรรมทางการเมือง

แต่การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำหรือการเรียนรู้
ร่วมกันในการปฏิบัติ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๘ ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) เกิดการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นคน
ของคนทุกคนที่เกี่ยวข้องอย่างเท่า
เทียมกัน ตามปกติมีความเหลื่อมล้ำ
ในศักดิ์ศรีของความเป็นคน การมี

ขั้นพื้นฐาน (Transformation)

กระบวนการสังคมเข้มแข็ง

ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน นี่คือการเสมอภาค

- (๒) เกิดการเคารพความรู้ในตัวคนทุกคนที่เกี่ยวข้อง หลุดออกจากมายาคติที่เคารพแต่ความรู้ในตำรา ถ้าเคารพความรู้แต่ในตำรา คนส่วนน้อยเท่านั้นจะมีเกียรติ คนส่วนใหญ่จะไม่มีเกียรติ ถ้าคนส่วนใหญ่ในชาติไม่มีเกียรติ ชาติก็ไม่มีพลัง
- (๓) เกิดความจริงใจและเอื้ออาทรต่อกัน ในสัมพันธภาพทางดิ่ง ผู้คนจะไม่มีความจริงใจต่อกัน
- (๔) เกิดความเชื่อถือไว้วางใจกัน (trust) อันมีค่าอย่างยิ่ง ซึ่งอำนาจและเงินสร้างไม่ได้ แต่เกิดจากกระบวนการสังคมเข้มแข็ง

- (๕) เกิดสามัคคีธรรม หรือพลังทางสังคมจากการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
- (๖) เกิดปัญญาพร้อม (collective wisdom) นวัตกรรม และความเป็นอัจฉริยะกลุ่ม (group genius) โดยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติทุกคนจะกลายเป็นคนเก่งหมดและเก่งร่วมกัน
- (๗) พลังสร้างสรรค์มหาศาลที่เกิดขึ้นจากทั้ง ๖ หัวข้อข้างต้นทำให้ฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จได้
- (๘) ทั้งหมดเกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

คนที่ใช้คำว่า “เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน” คือจิตแพทย์อเมริกันชื่อ Scott Peck (สกอตต์ เพ็ค)

หมอเพ็ครักษาคนอเมริกันที่มีความทุกข์จำนวนมากจนรักษาไม่หวาดไม่ไหว เขาพบว่าต้องช่วยสร้างการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ที่เขาใช้คำว่า “สร้างความเป็นชุมชน” (community building)

เมื่อรวมตัวร่วมคิดร่วมทำสำเร็จ ทุกคนมีความสุขประดุจบรรลุนิพพาน สกอตต์ เพ็ค ให้ชื่อหนังสือของเขาว่า “A World Waiting To Be Born” โลกที่กำลังรอที่จะเกิดขึ้น

คือ โลกแห่งความเป็นชุมชน หรือโลกแห่งสังคมเข้มแข็ง

เพราะฉะนั้น กระบวนการสังคมเข้มแข็ง จึงเป็นกระบวนการที่สร้างพลังแห่งความสุขและความสร้างสรรค์มหาศาล ในการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานจากความไม่เจริญ (อนาริยะ) ไปสู่ความเจริญ (อารียะ)

ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่จะเชื่อมร้อยทุกยุทธศาสตร์ไปสู่การสร้างประเทศไทยที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

๕

ปกค.

หรือ

INN

การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (transformation) ไม่มีอำนาจใหญ่โตสามารถทำให้เกิดได้ แต่**ทุกคนทำได้**

เพราะ.....ทุกคนมีเซลล์สมองคนละ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านตัวเท่ากัน และมีศักยภาพของความเป็นมนุษย์

มีมายาคติต่างๆ ในสังคม เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐกิจ วิชาความรู้ ตำแหน่ง สถานภาพทางสังคม ที่ทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกด้อยในศักดิ์ศรี และศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ประจวบติดอยู่ในคุกที่มองไม่เห็น

ถ้าออกจากคุกไปสู่อิสรภาพ ทุกคนจะมีความสุขและพลังสร้างสรรค์มหาศาล

วิธีการที่ทุกคนสามารถ สร้างความเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation)

วิธีออกจากคุกและระเบิดพลังศักยภาพของความเป็นมนุษย์ คือ **ปกค.** หรือ **INN** ดังนี้

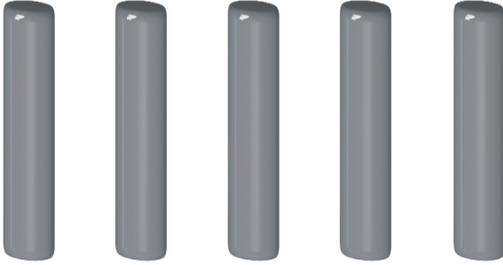
(๑) **ป** = **ปัจเจกบุคคล** (Individual)

แต่ละคนเกิดสำนึกในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเอง โดยเกิดขึ้นเองก็ตาม หรือโดยการชักนำของกัลยาณมิตรหรือโดยการสื่อสารก็ตาม จะเกิดความปิติสุข ซึมซ่านทั่วสรรพางค์กาย และลงมือทำอะไรๆ ที่ตนชอบ

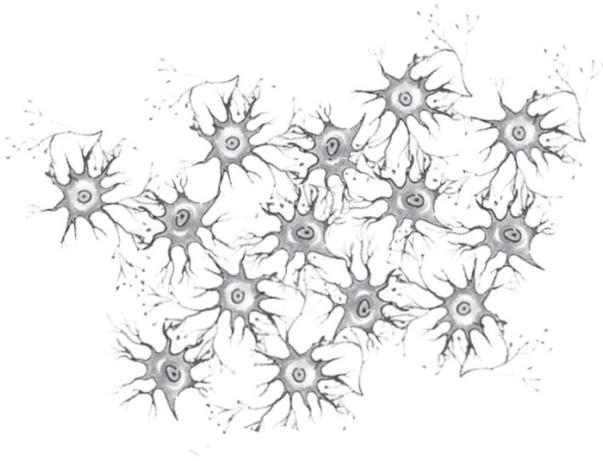
(๒) **ก** = **กลุ่ม** (Nodes)

คนที่มีความจริงหรือวัตถุประสงค์ตรงกันมารวมตัวร่วมคิด ร่วมทำ เป็นกลุ่มสร้างสรรค์หรือชุมชนอย่างหลากหลาย การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำหรือกระบวนการกลุ่ม คือ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การเมือง ราชการ การศึกษา ธุรกิจ ศาสนา

(ก) สังกะยมแห่งอำนาจทางดิ่ง

(ข) ปกค. (INN) สังกะยมเครือข่ายคล้ายสมอง

รูปที่ ๓ สังกะยมทางดิ่ง (ก) และสังกะยมเครือข่าย (ข)

ขั้นพื้นฐาน ดังกล่าวในตอนที ๔ เป็นกลุ่มที่มีความสุข
ประดุงบรรลุนิพพาน มีพลังทางปัญญาและพลังทางสังคม

(๓) **ค** = เครือข่าย (Networks)

ป และ **ก** ดังกล่าวใน (๑) และ (๒) เข้ามาเชื่อมโยง
กันเป็นเครือข่าย

ปกค. หรือ **INN** นี้เมื่อทำมากเข้าๆ สังคมก็จะเปลี่ยนจาก
สังคมที่มีแต่แห่งอำนาจ (ตามรูป ๓ ก) กลายเป็นสังคมเครือข่าย
คล้ายสมอง (ตามรูป ๓ ข)

ที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีศักยภาพ มีความสุข ประดุง
บรรลุนิพพาน และมีพลังสร้างสรรค์มหาศาล เป็นสังคมเข้มแข็ง

สังคมเครือข่ายจะมีชีวิตของตนเอง เรียนรู้จากกัน ขยาย
ตัวและเพิ่มคุณภาพขึ้นเรื่อยๆ

ปกค. หรือ **INN** ได้รับการพิสูจน์ด้วยการลองทำมาแล้ว
ว่าทำได้ง่าย เกิดความสุขจริง เกิดความสร้างสรรค์จริง

ควรที่คนไทยจะเรียนรู้ลองปฏิบัติ ได้รับผลจากการปฏิบัติ
แนะนำเพื่อนมนุษย์ และสื่อสารให้เพื่อนคนไทยเกิดสำนึกใน
ศักดิ์ศรีและศักยภาพในความเป็นมนุษย์ของตนเอง และช่วยกัน
สร้างสังคมเครือข่ายหรือสังคมเข้มแข็งให้เต็มประเทศ

๖

คนไทยถักทอ เพื่อพัฒนา

ตามที่ได้อธิบายมาทั้ง ๕ ตอนข้างต้น
คนไทยสามารถถักทอกันทั้งแผ่นดิน เพื่อพัฒนา
ประเทศไทย

เมื่อถักทอกันก็จะเกิดความสุขและพลัง
สร้างสรรค์มหาศาลเป็นพลังแผ่นดิน หรือภูมิพละ
ที่จะสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด

การถักทอกันทั้งแผ่นดิน มีได้ดังนี้

(๑) ในทุกพื้นที่ ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน
๘,๐๐๐ ตำบล
๗๖ จังหวัด

(๒) ในทุกองค์กร โรงเรียน มหาวิทยาลัย
กรม กอง วัด บริษัท กองทัพ
โรงพยาบาล ฯลฯ

กันทั้งแผ่นดิน ประเทศไทย

(๓) ในทุกประเด็น

นโยบายสาธารณะ
ความมั่นคง เศรษฐกิจ
สิ่งแวดล้อม การพัฒนา
คุณภาพเด็กและเยาวชน
ความยุติธรรม ฯลฯ

(๔) ในทุกกลุ่ม

จิตอาสา
การพัฒนาประเทศไทย
พระสงฆ์
การพัฒนาประเทศไทย
นักธุรกิจ
การพัฒนาประเทศไทย
ศิลปิน
การพัฒนาประเทศไทย

สตรีกับการพัฒนาประเทศไทย
คนรุ่นใหม่กับ
การพัฒนาประเทศไทย
 ฯลฯ

ที่กล่าวโดยหัวข้อทั้ง ๔ น่าจะครอบคลุมแผ่นดินไทย
ทั้งหมด ถ้าขาดเหลืออะไรท่านสามารถเติมได้เต็มที่

ควรสังเกตว่า การตัดขาดหรือชำแหละออกเป็นส่วนๆ เช่น
ชำแหละโค ชำแหละสุกร ทำให้สิ้นชีวิต

ชีวิต คือการที่ทุกส่วนเชื่อมโยงกัน เช่น สมออง หัวใจ ตับ
ปอด ฯลฯ

ประเทศไทยที่แล้่วมา เพราะเป็นระบบอำนาจควบคุม จึง
ขาดกันเป็นส่วนๆ เช่น หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน แต่สังกัด
ต่างกรมก็ไม่เชื่อมโยงกันในพื้นที่

โรงเรียนก็อยู่ส่วนโรงเรียน ไม่เชื่อมโยงกับชุมชน

มหาวิทยาลัยไม่เชื่อมโยงกับโรงเรียน และไม่เชื่อมโยงกับ
ชุมชนท้องถิ่น

นี่คือการพัฒนาแบบแยกส่วนหรือตัดขาด จึงไม่มีพลัง

ในขณะที่คนจนจำนวนมากไม่มีเวลาเลี้ยงลูกและดูแลผู้สูงอายุ เรามีนิสิตนักศึกษาหมาวิทยาลัยเป็นแสนๆ คนที่ตัดขาดจากสังคม

ถ้านิสิตนักศึกษาเหล่านี้ไปช่วยคนจนเลี้ยงลูกและดูแลผู้สูงอายุ จะเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งดีกว่าท่องหนังสือเฉยๆ โดยไม่ปฏิบัติ และเราสามารถพัฒนาคุณภาพเด็กและคุณภาพผู้สูงอายุได้ทั้งหมดทีเดียว

เพราะฉะนั้น การถักทอหรือเชื่อมต่อกันทางสังคมจึงเป็นเรื่องที่มีประโยชน์มากจริงๆ คนไทยถักทอกันทั้งแผ่นดินได้จะเป็นการปฏิวัติสัมพันธ์ภาพ (Associational Revolution) ที่เดียว

๗

ชุมชน

ชุมชนเป็นฐานของประเทศ

ถ้าฐานของประเทศแข็งแรง ประเทศ
ทั้งหมดก็จะมั่นคง

กระบวนการชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วย

(๑) การก่อตัวของสภาผู้นำชุมชน

ในหมู่บ้านหนึ่งๆ มีผู้นำตามธรรมชาติ
ประมาณ ๔๐-๕๐ คน เช่น ผู้นำกลุ่มอาชีพ
ต่างๆ ผู้นำกลุ่มสตรี ประชาชนชาวบ้าน ครู
พระ ศิลปิน ผู้นำกองทุน

ผู้นำเหล่านี้ร่วมกับผู้นำที่เป็นทางการ
ซึ่งมีหมู่บ้านละ ๓ คน คือผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน
สมาชิกสภา อบต. ๒ คน ก่อตัวกันขึ้นเป็น
สภาผู้นำชุมชน

๖ เข้มแข็ง

สภาผู้นำชุมชน คือ องค์กรชุมชน

การก่อตัวขึ้นเอง (self-organized) มีคุณภาพสูงกว่า โดยการแต่งตั้ง เพราะการแต่งตั้งอาจผิดพลาดได้ง่าย แต่การก่อตัวขึ้นเองนั้นทำโดยคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและตั้งใจจริง

ผู้นำตามธรรมชาตินี้ปรากฏตัวขึ้นเองจากการทำงานร่วมกัน โดยเป็นคนที่ชาวบ้านเห็นว่า

- หนึ่ง เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม
- สอง เป็นคนสุจริต
- สาม เป็นคนมีปัญญา
- สี่ เป็นคนสื่อสารเก่ง
- ห้า เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

คุณสมบัติทั้ง ๕ ประการนี้ไม่แน่ว่าผู้นำโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจะมี ผู้นำตามธรรมชาติจึงมีคุณภาพสูงมาก

(๒) ทำการสำรวจข้อมูลชุมชน

สภาผู้นำชุมชนทำการสำรวจข้อมูลชุมชน ขั้นตอนนี้สำคัญมาก จะข้ามไปไม่ได้ การรู้ข้อมูลทำให้เกิดความคิด

(๓) ทำแผนชุมชน

จากข้อมูลชุมชนจะเกิดความคิดว่าควรต้องทำอะไรบ้าง สภาผู้นำชุมชนทำแผนชุมชน บางแห่งก็เรียกว่า แผนแม่บทชุมชน

โดยมากแผนชุมชนจะเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ แต่จะเน้นหนักหรือตั้งเป้าหมายอย่างใดก็ได้แล้วแต่ชุมชน จะเห็นร่วมกัน

(๔) เสนอสภาประชาชน

สภาประชาชนหรือสภาชุมชน หมายถึงที่ประชุมของคนทั้งหมู่บ้าน

เนื่องจากหมู่บ้านมีขนาดเล็ก มีประชากร ๕๐๐-๑,๐๐๐ คน จึงใช้ประชาธิปไตยทางตรงได้ คือ คนทั้งหมดมาประชุมออกเสียง ไม่ต้องส่งตัวแทน ประชาธิปไตยชุมชนจึงมีคุณภาพสูง

สภาชุมชนจะตัดทอน เพิ่มเติม ดัดแปลงแผนชุมชน
อย่างไรก็สุดแต่ที่ประชุม แต่ในที่สุดสภาประชาชนมีมติ
รับรองแผนชุมชน

(๕) คนทั้งชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนชุมชน

เนื่องจากคนทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการทำแผน เขาจึง
เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามแผนได้ ต่างจากแผนที่ทาง
ราชการทำและยึดเยียดลงไป

เมื่อคนทั้งชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผน ทุกสิ่ง
ทุกอย่างก็ดีขึ้นเป็นลำดับ เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ

การพัฒนาอย่างบูรณาการประกอบด้วย

เศรษฐกิจ^(๑) - จิตใจ^(๒) - สังคม^(๓) - สิ่งแวดล้อม^(๔) -
วัฒนธรรม^(๕) - สุขภาพ^(๖) - การศึกษา^(๗) - ประชาธิปไตย^(๘)

อย่างเชื่อมโยงอยู่ในกันและกันทั้ง ๘ เรื่อง

กระบวนการชุมชนเป็นกระบวนการประชาธิปไตยทาง
ตรงดังกล่าวข้างต้น

แต่ละเรื่องสามารถตั้งเป้าหมายได้ เช่น การมีสัมมาชีพ
เต็มพื้นที่ การเป็นสังคมไม่ทอดทิ้งกัน โดยดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ
เด็กกำพร้า ทั้งหมดในชุมชน

สภาผู้นำชุมชนอาจมีทั้งระดับหมู่บ้าน อย่างเช่น ที่บ้านหนองกลางดง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่โชคชัย ลีมประดิษฐ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือระดับตำบล อย่างที่มีตำบลไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประยงค์ รณรงค์ ผู้ได้รับรางวัลแมกไซไซ เป็นผู้นำ

สถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล เป็นเครื่องมือเชิงสถาบันของประชาชนที่จัดการดี มีเงินถึง ๑๐๐ กว่าล้านบาทก็มี

ควรมีชุมชนที่ผลิตอาหารกินเองให้ได้มากที่สุด **เพราะการที่ประชาชนจำนวนมากที่สุดมีความมั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัย มีความมั่นคงเรื่องอาหาร มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เป็นฐานของความสุข ความแข็งแรง และความมั่นคงของชาติ**

ถ้าเข้าใจกระบวนการชุมชนดังกล่าวข้างต้น ทุกภาคส่วนก็สามารถเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนในมิติต่างๆ ตั้งแต่ทางการจัดการ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทางการตลาด เรื่อยไปจนกระทั่ง ระดับนโยบาย ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ขยายตัวเต็มประเทศ และยกระดับคุณภาพขึ้นไปเรื่อยๆ

ชุมชนเข้มแข็งจะเป็นฐานให้การพัฒนาประเทศทุกๆ ด้าน เป็นไปได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นฐานการพัฒนาทรัพยากรคนอย่างมหาศาล ลองนึกภาพดูว่า

สภาผู้นำชุมชนที่มีผู้นำธรรมชาติหมู่บ้านละ ๕๐ คน

๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน = $๘๐,๐๐๐ \times ๕๐ = ๕$ ล้านคน

ผู้นำที่มีคุณภาพสูงถึง ๕ ล้านคน ช่วยกันพัฒนาฐานของประเทศให้เข้มแข็ง

ผู้นำเหล่านี้จะเก่งขึ้นเรื่อยๆ และจำนวนหนึ่งมากพอสมควรจะขึ้นมาเป็นผู้นำนโยบายระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้นำที่รู้ความจริงประเทศไทย มีความสุจริตและความสามารถสูง ที่ผ่านการพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติมาแล้ว

ถ้ามีสถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล ครบทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล

มีทรัพย์สินในการจัดการไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ล้านบาท

ทุกตำบลรวมกัน ก็จะเป็นเงินไม่น้อยกว่า

$๘,๐๐๐ \times ๑๐๐ = ๘๐๐,๐๐๐$ ล้านบาท

ที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ตัวอย่างชุมชนท้องถิ่นที่กำลังทำอะไรดีๆ ยังมีอีกมาก ซึ่งควรจะมีการวิจัย ทำแผนที่ออกมาให้รู้ทั้งหมด เพื่อการชื่นชมและการขยายตัวต่อไป

๖ ตำบล คือ

๑.

ถ้าฐานของประเทศแข็งแรงจะ
รองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง

โครงสร้างใดๆ ไม่ว่าพระเจดีย์หรือพีระมิด
ฐานต้องกว้างและแข็งแรงจึงจะมั่นคง

สังคมก็เช่นกัน พระเจดีย์สร้างจากยอดไม้
ได้จะพังลงๆ เพราะไม่มีฐานรองรับ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาทำประดุจ
การสร้างพระเจดีย์จากยอด อะไรๆ ก็เอาแต่
ข้างบน ไม่ว่าเศรษฐกิจ การศึกษา หรือการเมือง
จึงไม่สำเร็จ เพราะไม่มีฐานรองรับ

ฐานของประเทศไทยคือชุมชนท้องถิ่น

จุดยุทธศาสตร์ ของการพัฒนาประเทศ

ตำบลประมาณ ๘,๐๐๐ ตำบล หมู่บ้านประมาณ ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน เป็นฐานของประเทศ

ชุมชนท้องถิ่นเหล่านี้ครอบคลุมทุกตารางนิ้วของประเทศ เป็นที่อยู่ของคนที่อยู่ร่วมกันของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นที่อยู่ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด เป็นที่สืบต่อทางวัฒนธรรม

ถ้าพื้นที่ทั้งหมดมีการพัฒนาอย่างบูรณาการที่ **เศรษฐกิจ - จิตใจ - สังคม - สิ่งแวดล้อม - วัฒนธรรม - สุขภาพ - การศึกษา - ประชาธิปไตย** เชื่อมโยงอยู่ในกันและกัน จะเกิดคุณภาพ คุณภาพทำให้เกิดปกติภาพหรือสุขภาวะ และความยั่งยืน

ถ้าต้องการเห็นความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น

ตำบลเป็นจุดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศไทย

เพราะตำบลเป็นจุดเชื่อมประชาชนทั้งหมดข้างล่างกับโครงสร้างของรัฐข้างบน

ตำบลเป็นจุดที่มีองค์กรของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนทั้งหมด และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วถึงเป็นผู้ปฏิบัติการ

อนึ่ง ในขณะที่สังคมไทยกำลังเข้าไปสู่การเป็นสังคมสูงอายุ ระบบเศรษฐกิจเมืองไม่สามารถแบกรับผู้สูงอายุได้

แต่ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งจะดูแลผู้สูงอายุได้ทั้งหมด ด้วยคุณภาพที่ดีกว่าและต้นทุนที่ถูกลงกว่า เช่นเดียวกับเรื่องคุณภาพเด็กและเยาวชน รวมทั้งเรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่องที่สังคมข้างบนทำไม่ได้

๒.

เป้าหมายของตำบล

เป้าหมายต่อไปนี้เป็นทั้งเป้าหมายเชิงเครื่องมือ กลไก และผลลัพธ์

๑. ส่งเสริมให้มีสภาผู้นำชุมชนทุกชุมชนในตำบล

- ในแต่ละชุมชนจะมีผู้นำตามธรรมชาติประมาณ ๔๐-๕๐ คน รวมตัวกันเป็นสภาผู้นำชุมชน

ทำแผนชุมชนให้สภาชุมชน คือคนทั้งหมดในบ้านรับรอง และคนทั้งหมดร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการ

๒. มีสถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบลในทุกตำบล

- สถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล เป็นเครื่องมือเชิงสถาบันของชุมชน เพื่อการออม สวัสดิการ อาชีพ การศึกษา

ที่เคยทำมาแล้ว มีเงิน
สะสมถึงกว่า ๑๐๐ ล้านบาท
ใน ๑ ตำบล ทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล
จะมีเงินของชุมชนกว่า
๘๐๐,๐๐๐ ล้านบาท

๓. วัดทุกวัดเป็นศูนย์กลาง ของชุมชน

- แต่ละตำบลมีวัดโดยเฉลี่ย ๕
วัด วัดควรร่วมกับชุมชน ใน
การพัฒนาจิตใจ สังคม สิ่ง
แวดล้อม วัฒนธรรม ผู้สูงอายุ
การศึกษา

๔. โรงเรียนทุกโรงเรียนใน ตำบล บูรณาการการ เรียนรู้กับเศรษฐกิจ สังคม

- โดยเฉลี่ยแต่ละตำบลมี ๕
โรงเรียน

โรงเรียนควรร่วมกับ
ชุมชนในการพัฒนาอย่าง
บูรณาการ อาจเป็นวิสาหกิจ
เพื่อสังคม

๕. สถานประกอบการใน ตำบลมีบทบาทในการ พัฒนาอย่างบูรณาการ

- สถานประกอบการทั้งหมดในตำบล ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

๖. มีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

- สัมมาชีพ หมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ เป็นปัจจัยของความร่มเย็นเป็นสุข และศีลธรรม

๗. มีทักษะวิชาช่างทุกแขนง

- การที่คนในชุมชนมีทักษะวิชาช่างทุกแขนง ทำให้ชุมชนมีสมรรถนะ และหายจน

ถนนผ่านตำบลใดตำบลนั้นดูแลซ่อมแซม มีส่วนแบ่งรายได้ รถใครมาเสียในตำบลดูแลให้ปลอดภัย และมีช่าง

ซ่อมรถให้ ช่างจากชุมชน
สามารถไปทำงานในเมือง
แบบเข้าไปเย็นกลับ

๘. มีตลาดชุมชนและการ จัดการท่องเที่ยวชุมชน

- ตลาดชุมชน และการจัดการ
ท่องเที่ยวชุมชน สามารถขยาย
สินค้าชุมชน สร้างรายได้
กระตุ้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม
และสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิด
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
-

๙. จัดการสิ่งแวดล้อมและ พลังงาน

- จัดการขยะ ชุมชนมีภูมิทัศน์
สวยงามร่มรื่น อนุรักษ์ป่าต้น
น้ำลำธาร จัดการใช้อย่างเป็น
ธรรม สามารถสร้างพลังงาน
ทางเลือกมากที่สุด
-

๑๐. เป็นสังคมที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน

- สำรองผู้อาจถูกทอดทิ้ง เช่น ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า คนพิการ จัดให้มีอาสาสมัครดูแลหมดทุกคน โดยใช้กองทุนสุขภาพชุมชน และเงินสนับสนุนสวัสดิการจากสถาบันการเงินของชุมชนระดับตำบล

๑๑. มีองค์กรจัดการอาสาสมัครเพื่อชุมชน

- รัฐบาลควรมีนโยบายให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการรัฐวิสาหกิจ และพนักงานภาคธุรกิจ เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน

เราจะมีคนช่วยดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ เต็มแผ่นดิน เป็นการถักทอคนไทยเข้ามาด้วยกัน เป็นการสร้างจิตสำนึก และการเรียนรู้ความจริงของแผ่นดินไทย

๑๒. พัฒนาคุณภาพเด็ก และเยาวชนหมด ทุกคน

- เด็กและเยาวชนเป็นอนาคต
ของชาติ

ทุกตำบลต้องสามารถ
ดูแลในเรื่องพัฒนาคุณภาพ
เด็ก และเยาวชนหมดทุกคน
คนจนต้องมีอาสาสมัครช่วย

๑๓. ทุกตำบลเป็นตำบล ปลอดภัย

- ไม่มีการข่มขืน จี้ปล้น ฆ่า
อุบัติเหตุบนท้องถนน อุบัติเหตุ
เด็กจมน้ำตาย ทุกตำบลต้อง
เป็นตำบลปลอดภัย

๑๔. นวัตกรรมระบบ สุขภาพตำบล

- นอกเหนือจาก รพ.สต. ควรมี
พยาบาลชุมชน ๑ คนต่อ ๒
หมู่บ้าน มีผู้ช่วยพยาบาล
หมู่บ้านละ ๑ คน กินเงินเดือน
อบต. กองทุนสุขภาพตำบล
และสถาบันการเงินของ
ชุมชนระดับตำบล สามารถ
ดูแลประชาชนโดยใกล้ชิด

ประจักษ์ญาติ ทุกตำบลควรมี
ศูนย์การแพทย์แผนไทย ๑
แห่ง เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม

๑๕. แหล่งเรียนรู้ตำบล

- ทุกตำบลควรมีห้องสมุดตำบล
พิพิธภัณฑ์ตำบล ศูนย์ศิลปะ
ศูนย์กีฬา ศูนย์เรียนรู้พิเศษ
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่าง
หลากหลายเต็มตำบล

๑๖. มีความสามารถในการ ดึงความสนับสนุนจาก ภายนอก

- แหล่งสนับสนุนจากภายนอก
มีมากมายทั้งเรื่องข้อมูล
ข่าวสาร ความรู้ทางวิชาการ
และเทคโนโลยี กฎหมาย การ
อาชีพ การเงิน นโยบายตำบล
ต้องสามารถดึงความสนับ-
สนุนที่ต้องการ

๑๗. เป็นตำบลแห่งการ ทำความดี

- มีตัวอย่างที่ทั้งตำบลเชื่อมโยงกัน ด้วยการทำความดี เช่น ช่วยเหลือผู้อื่น ดูแลผู้สูงอายุ ดูแลสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ วัฒนธรรม ปฏิบัติธรรม ทุกตำบลต้องเป็นตำบลแห่งการทำความดี

ถ้าตำบลสามารถบรรลุเป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อข้างต้น จะเป็นตำบลเข้มแข็ง มีสุขภาวะที่สมบูรณ์ เป็นตำบลน่าอยู่ที่สุดรวมกันทั้งประเทศเป็นประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุด

๓.

ทุกภาคส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ตำบล

เรามีหน่วยงานต่างๆ มากมาย ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ ภาคการสื่อสาร ภาคประชาสังคม เกินพอที่จะสนับสนุนตำบลได้ครบทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล

**รัฐบาลควรมีนโยบายให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนตำบล
ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างบูรณาการ** โดยองค์กรเล็ก
สนับสนุน ๑ ตำบล องค์กรใหญ่สนับสนุนหลายตำบล ดังที่ ปตท.
สนับสนุนอยู่ ๘๔ ตำบล บริษัทมิตรผลก็กำลังให้เจ้าหน้าที่ ๑๒
คน เรียนรู้งานพัฒนาตำบลอยู่ นัยว่าจะสนับสนุนจำนวนเป็นร้อย
ตำบล หากองค์กรการสื่อสาร เช่น สถานีโทรทัศน์ต่างๆ สนับสนุน
ตำบลจำนวนหนึ่ง จะทำให้สามารถสื่อสารเรื่องการพัฒนาชุมชน
ท้องถิ่น

ควรทำการตกลงกันว่า องค์กรใดจะสนับสนุนตำบลอะไร
บ้าง แล้วประกาศให้สาธารณะรับรู้ องค์กรของภาคส่วนต่างๆ ที่
จะสนับสนุนตำบล มีดังนี้

กรม กอง ของกระทรวงต่างๆ บริษัทต่างๆ

กองทัพ ตำรวจ ธนาคาร

รัฐวิสาหกิจทั้งหมด หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์

มหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัย มูลนิธิ สมาคม

การให้ทุกองค์กรแยกกันรับผิดชอบสนับสนุนเป็นราย
ตำบล เพื่อให้องค์กรแต่ละองค์กรมีโอกาสเรียนรู้การพัฒนาอย่าง
บูรณาการด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยอาจมีองค์กร เช่น พอช. สสส.
มูลนิธิปิดทองหลังพระ ช่วยแนะนำ

ตำบลทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล กับองค์กรทุกประเภทที่สนับสนุนตำบลจะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ของคนไทยทั้งประเทศที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์

“การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ” เป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดในการฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (transformation) แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนที่เกี่ยวข้อง เกิดภราดรภาพ ความเชื่อถือไว้วางใจกัน เกิดปัญญา ร่วม เกิดนวัตกรรม และเกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

๔.

จัดมหกรรมลงนามในสัญญาพัฒนาประเทศไทย

ควรจัดมหกรรมลงนามในสัญญาพัฒนาประเทศไทย โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยองค์กรทั้งหมดทุกภาคส่วนที่ตกลงจะสนับสนุนตำบล ในการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๘,๐๐๐ ตำบล มาลงนามสัญญาต่อนายกรัฐมนตรี ว่าองค์กรใดจะสนับสนุนตำบลอะไรบ้าง แล้วประกาศให้รับรู้ทั่วกัน

มีกระบวนการติดตามประเมินความก้าวหน้าของงาน สนับสนุนการพัฒนาตำบลทุกตำบล และรายงานต่อสาธารณชน เป็นระยะๆ

โดยวิธีนี้การพัฒนาตำบลจะก้าวหน้าขยายตัวอย่าง รวดเร็ว อาจจัดให้มีการประชุมร่วมระดับจังหวัด ระดับภาค และ ระดับชาติ

๕.

นั่นคือการถักทอกันเป็นพลังแผ่นดิน
ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ทั้งๆ ที่มีทรัพยากรมาก แต่สังคมไทยไม่มีพลังการพัฒนา เพราะองค์ประกอบต่างๆ แยกส่วนไม่เข้ามาประกอบกัน เหมือน สังคมเครื่องหลุด

รูปแบบที่เสนอในยุทธศาสตร์ตำบลนี้ คือ **การถักทอทางสังคม** ที่คนไทยเข้ามาถักทอกันเพื่อพัฒนาประเทศไทย

เมื่อคนไทยทุกภาคส่วนเข้ามาถักทอกันก็จะเกิด **ภูมิพละ** หรือพลังแผ่นดิน อันเป็นพลังมหาศาลแห่งความสำเร็จ

เมื่อชุมชนท้องถิ่นอันเป็น**ฐานของประเทศเข้มแข็ง** ก็จะสามารถรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง

ในขณะที่เศรษฐกิจข้างบนวูบไหววิกฤตอยู่เป็นประจำ เพราะเงินที่วิ่งวนอยู่ในโลกร้อยละ ๙๙ ไม่มีเศรษฐกิจจริงรองรับ

เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจจริง ที่บูรณาการอยู่กับชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม

เมื่อเศรษฐกิจชุมชนเติบโตขึ้นจึงเป็นความมั่นคงที่แท้จริง เพราะอยู่บนฐานการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่และความเป็นธรรม

กระบวนการชุมชนที่มีสภาผู้นำชุมชนและคนทั้งชุมชนมีส่วนร่วม คือ **ประชาธิปไตยชุมชน**

ประชาธิปไตยชุมชนเป็นประชาธิปไตยทางตรง ที่มีฐานกว้างและมีคุณภาพสูงสุด จะเป็นฐานรองรับให้ประชาธิปไตยระดับชุมชนมีคุณภาพดีขึ้น

ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณภาพสูงจะมีเป็นล้านๆ คน

เฉพาะสภาผู้นำชุมชนหมู่บ้านละ ๕๐ คน ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้าน รวมกันก็มีถึง ๔ ล้านคนแล้ว

ฐานผู้นำที่กว้างและมีคุณภาพจะเป็นพลังในการพัฒนาประเทศไทย

ชุมชนที่เข้มแข็งทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจจะ**สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั้งหมด**

ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจข้างบนไม่สามารถรองรับสังคมผู้สูงอายุได้

คุณภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ไม่มีคำตอบเลยในสังคมแบบเดิมที่มีความเหลื่อมล้ำสุด ๆ

แต่ชุมชนที่เข้มแข็งในการพัฒนาอย่างบูรณาการ จะสามารถ**ดูแลการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนได้ทั้งหมด**

วิกฤตการณ์ทางศีลธรรมที่ระบาดทั่วโลก มองไม่เห็นความหวังจากการสอนวิชาศีลธรรม

แต่ชุมชนเข้มแข็งคือคำตอบ

เพราะศีลธรรม คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม

ชุมชนคือวิถีชีวิตร่วมกัน **จึงเป็นที่อยู่ของศีลธรรม**

ในขณะที่สังคมข้างบนเป็นเรื่องของอำนาจ เงิน และมายาคติ จึงไม่มีที่อยู่ของศีลธรรม

แม้มีการสอนวิชาศีลธรรม ศีลธรรมก็ไม่เกิดเพราะศีลธรรมไม่ใช่วิชา แต่เป็นวิถีชีวิตร่วมกัน

การศึกษาซึ่งมีปัญหา มาก แต่ปฏิรูปเท่าไรก็ไม่สำเร็จ เพราะระบบการศึกษาเข้าไปสู่การเป็นหิน

แต่ในการพัฒนาอย่างบูรณาการของชุมชน โรงเรียนที่ร่วม
ในกระบวนการพัฒนาอย่างบูรณาการกับชุมชน ก็จะมี**ปฏิรูปการ
เรียนรู้**ไปในตัว

เช่นเดียวกับการพระศาสนาที่จะปฏิรูปที่ส่วนบนยากมาก

แต่ถ้าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและร่วมกับชุมชนในการ
พัฒนาอย่างบูรณาการ

วัดกับชุมชนต่างก็จะกำกับซึ่งกันและกัน ให้อยู่ใน
ความถูกต้อง

มหาวิทยาลัยซึ่งเคยอยู่กับการสอนโดยเอาวิชาเป็นตัวตั้ง
ทำให้ไม่รู้ความจริงของประเทศไทย จึงขาดปัญญาทางนโยบาย

ถ้ามหาวิทยาลัยมาทำงานกับตำบลตามที่เสนอใน
ยุทธศาสตร์นี้ นอกจากจะนำความรู้และเทคโนโลยีไปช่วยลด
ต้นทุน และเพิ่มมูลค่าให้แก่ชุมชนแล้ว ยังทำให้มหาวิทยาลัย
เข้าใจความเป็นจริงของประเทศ ทำให้สามารถสังเคราะห์
นโยบายสาธารณะได้

การที่มหาวิทยาลัยจะสังเคราะห์นโยบายสาธารณะได้ จะ
ทำให้**มหาวิทยาลัยสามารถเป็นหัวรถจักรทางปัญญา พาชาติ
ออกจากวิกฤตได้**

**ภาคธุรกิจซึ่งมีคนเก่งๆ และมีความสามารถในการ
จัดการมากที่สุด** การที่ไปร่วมในยุทธศาสตร์ตำบล ในทำนอง ๑

บริษัท ๑ ตำบล หรือ ๑ อนาคตต่อ ๑ ตำบล จะทำให้พลังของภาคธุรกิจไปช่วยสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่และต่อเชื่อมเศรษฐกิจมหภาคกับเศรษฐกิจชุมชนให้เกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นกุญแจของความมั่งคั่งและยั่งยืน

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติระหว่างทุกฝ่ายจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใหญ่และสำคัญที่สุดในประเทศไทย

อันก่อให้เกิดความเสมอภาค มาตรฐานภาพ และสามัคคีธรรม ส่งให้เกิดภูมิพลหรือพลังแผ่นดิน เพื่อสร้างประเทศไทยในฝันให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด เพื่ออนาคตของเราร่วมกัน

ในอนาคตเมื่อมีรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ขอให้รัฐบาลใหม่ดำเนินการพัฒนาประเทศด้วยยุทธศาสตร์ตำบลตามที่เสนอมานี้ต่อไปด้วย

เพราะการที่คนไทยถักทอกันพัฒนาประเทศไทย ย่อมลดความหนักใจของรัฐบาลทุกๆ รัฐบาล และพรรคการเมืองจะพบว่า การพัฒนาอย่างบูรณาการจะเป็นฐานให้ประชาธิปไตยแข็งแรง

๗

การพัฒนา

กุญแจของความยั่งยืนอยู่ที่การพัฒนา
อย่างบูรณาการ

ไม่ใช่การพัฒนาแบบแยกส่วน

ทุกจังหวัดจึงควรถักทอกันพัฒนาอย่าง
บูรณาการให้เต็มพื้นที่จังหวัด หลายจังหวัดได้มีการ
รวมตัวกันพัฒนาจังหวัด

วิธีที่จะทำให้การรวมตัวกันพัฒนาอย่าง
บูรณาการของจังหวัดก้าวหน้าอย่างยั่งยืน คือ การ
เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง ดังที่กล่าวในตอนที่ ๗
และ ๘ ข้างต้น โดยทำให้เกิดในทุกตำบลและ
หมู่บ้านของจังหวัด

จังหวัดอย่างบูรณาการ โดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

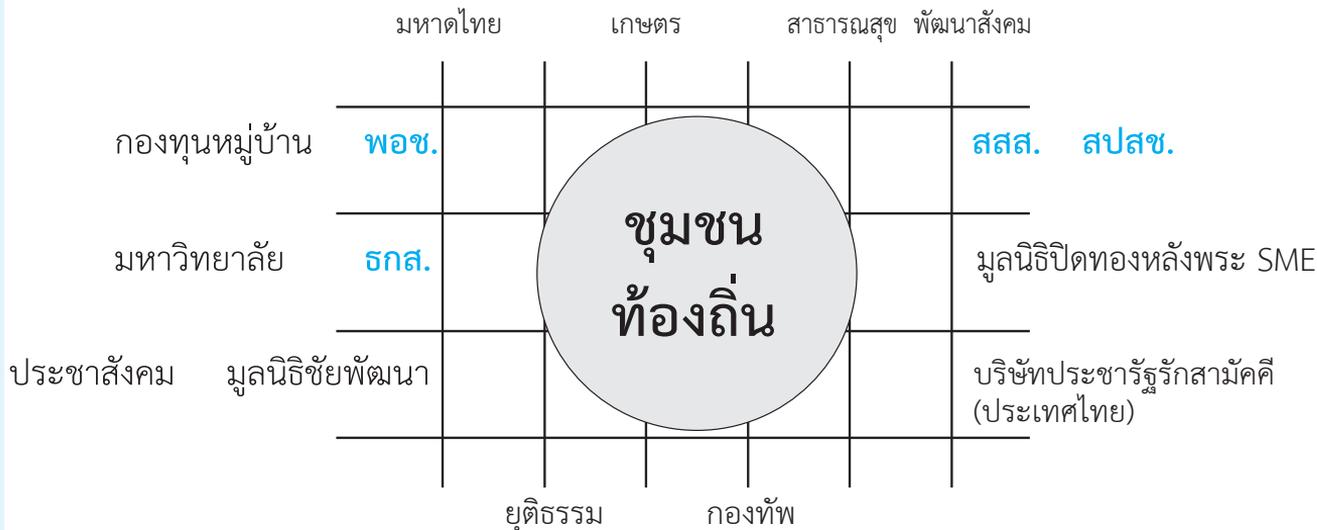
การทอด้านนี้มีทั้งเส้นตั้งและเส้นขวาง การถักทอกันเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดก็เช่นเดียวกัน ที่มีทั้งแนวตั้งและแนวนอน

ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาในจังหวัด ทั้งแนวตั้งและแนวนอนมีมากกว่าที่เขียนไว้ในรูป (หน้า ๖๔) ประเด็นจึงอยู่ที่การประสานทรัพยากร เพื่อการพัฒนาทั้งหมดในจังหวัด

กลไกในการทำอะไร ควรจะมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ทั้งสองมีจุดแข็งและจุดอ่อนต่างกัน ถ้าเสริมกันจะสมบูรณ์
กลไกประสานงานที่เป็นทางการของจังหวัด ย่อมมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

กลไกประสานงานที่ไม่เป็นทางการเพื่อการพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการ คืออะไร

รูปที่ ๔ การถักทอพัฒนาจังหวัด

แนวตั้ง หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่รวมศูนย์การบริหารไว้ที่ส่วนกลาง

แนวนอน หมายถึง องค์กรที่ไม่ใช้อำนาจรวมศูนย์ ทั้งของรัฐ เอกชน ประชาสังคม มหาวิทยาลัย

- พอช. = สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
- ธกส. = ธนาคารเพื่อการเกษตร
- สสส. = สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- สปสช. = สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ถ้าตีประเด็นตรงนี้แตก จังหวัดจะมีพลังในการบูรณาการ
อย่างยิ่ง

มูลนิธเพื่อจังหวัด (...ชื่อจังหวัด...)

ทุกจังหวัดควรมีการตั้งมูลนิธเพื่อจังหวัด เช่น มูลนิธเพื่อ
จังหวัดกาญจนบุรี มูลนิธเพื่อจังหวัดสุพรรณบุรี ...

การใช้ชื่อมูลนิธเพื่อจังหวัดนั้นๆ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึก
จังหวัดของชาวจังหวัดนั้นๆ ทุกคนให้มาถักทอกันเพื่อจังหวัดของ
ตน รวมทั้งคนเก่าคนแก่ผู้มีบารมี ซึ่งเป็นชาวจังหวัดนั้นๆ

ทุกจังหวัดจะมีคนเก่าคนแก่ ผู้มีบารมี ยกตัวอย่าง
จังหวัดสุพรรณบุรี มี

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต)
- พลเอกบุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ อดีต ผบ. สส.
- คุณสมพล เกียรติไพบูลย์ อดีตปลัดกระทรวงพานิช
- คุณประมนต์ สุธีวงศ์ อดีตประธานหอการค้าไทย
ประธานมูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชั่น
- ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร อดีต
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
- ศาสตราจารย์ นายแพทย์นิพนธ์ พวงวรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญ
สาขาวิชาไวรัสสมองและระบบประสาท คณะ
แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ทั้งนี้ยังไม่ได้นับ พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา องคมนตรี
ที่กล่าวนี้ยังไม่ครบ เพียงยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม
ทุกจังหวัดจะมีคนเก่าคนแก่ที่มีบารมีทำนองเดียวกันทั้ง

มูลนิธิพัฒนาจังหวัดควรประกอบด้วย

- (๑) คนเก่าคนแก่ที่มีบารมีของจังหวัด
- (๒) คนรุ่นใหม่ของจังหวัดที่กระตือรือร้นในการพัฒนา
จังหวัด
- (๓) ประชาคมจังหวัด ในหลายปีที่ผ่านมามีกลุ่มประชาคม
ที่ทำงานพัฒนาในเรื่องต่างๆ อย่างหลากหลายและ
ต่อเนื่อง รวมเรียกว่า ประชาคมจังหวัด ซึ่งมีทุก
จังหวัด
- (๔) ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
- (๕) นักธุรกิจ จากหอการค้าจังหวัดและบริษัทประชารัฐ
รักสามัคคี (ประเทศไทย)

กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะเสริมซึ่งกันและกัน

คนเก่าคนแก่ผู้มีบารมีจะทำให้มีความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ประชาสังคม ช่วยเชื่อมโยงกับการพัฒนาในมิติต่างๆ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นช่วยเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น ภาคธุรกิจมีความเข้มแข็งทางการจัดการ

การพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัดและทุกจังหวัดจะสร้างบูรณภาพและดุลยภาพให้ประเทศไทย เกิดความร่มเย็นเป็นสุข มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด

การบริหาร ยุทธศาสตร์

ต่อไปนี้เป็นการบริหารยุทธศาสตร์

(๑) ทำการสำรวจ (mapping)

การสำรวจให้รู้สภาพที่แท้จริงของชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ รวมทั้งการทำงานขององค์กรที่ส่งเสริมสนับสนุนทั้งหมด

Mapping เป็นเครื่องมือของนักยุทธศาสตร์ งานนี้เป็นงานใหญ่มาก น่าจะเกินความสามารถของสภาพัฒน์ฯ ซึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์สังคมและคณะกรรมการปฏิรูปสังคม น่าจะจำเป็นต้องตั้ง**สถาบันวิจัยและพัฒนา**

สังคมเข้มแข็ง

ชุมชนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ คล่องตัว สมรรถนะสูง และทำงานได้ต่อเนื่อง เพื่อการนี้และอื่นๆ ที่จะกล่าวต่อไป

(๒) การสื่อสารเรื่องชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง

คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง ตามที่จะกล่าวถึงในข้อ (๑๔) ควรแสวงหาคนที่เหมาะสมกลุ่มหนึ่งมาทำงานยุทธศาสตร์การสื่อสารเรื่องชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งอย่างจริงจังและเข้มข้นทุกช่องทางการสื่อสาร คือ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โซเชียลมีเดีย ละคร ภาพยนตร์

ควรสร้างนักเขียนวรรณกรรมที่เก่งๆ ที่สามารถเขียนวรรณกรรมเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น วรรณกรรมที่ดีๆ จะเข้าถึงสังคมเชิงลึกและกว้างกว่าการสื่อสารแบบวิชาการ และสามารถต่อไปเป็นละครและภาพยนตร์

หากคนทั้งประเทศเข้าใจและเห็นคุณค่าของชุมชน
ท้องถิ่นเข้มแข็ง ชุมชนท้องถิ่นก็จะเกิดพลัง และการ
สนับสนุนเชิงนโยบาย และอื่นๆ ก็จะเกิดขึ้นอย่างง่าย

คณะทำงานยุทธศาสตร์การสื่อสารฯ ต้องสามารถ
ประสานองค์กรสื่อต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

(๓) เพิ่มทรัพยากรให้ชุมชนท้องถิ่น

รัฐต้องจัดสรรที่ดินให้ชุมชนสามารถผลิตอาหารกิน
เองได้มากที่สุด และเพิ่มรายได้ให้ท้องถิ่น การมีทรัพยากร
เพิ่มขึ้นจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นแข็งแรงมากขึ้น

(๔) แก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง

แก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง ที่เป็นอุปสรรคต่อ
การกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรในท้องถิ่น
เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล และที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการ
ที่หน่วยงานของรัฐจะสนับสนุนสังคมเข้มแข็ง

(๕) สร้างวิทยาการกระบวนการชุมชน (community organized)

สร้างวิทยาการกระบวนการชุมชนให้พอเพียง

เนื่องจากชุมชนทั่วประเทศมีจำนวนมาก และผู้ใช้
แรงงานทั้งหมดก็ต้องการการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำและมี

สถาบันการเงินของกลุ่มในทำนองเดียวกันด้วย

จึงจำเป็นต้องมีวิทยากรกระบวนการชุมชนจำนวนมาก

ควรจะมีสถาบันการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการชุมชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจรวมเป็นกิจการหนึ่งของสถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังกล่าวในข้อ (๑) ก็ได้ ทั้งนี้โดยความเป็นเจ้าของร่วมขององค์กรที่ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่นอยู่แล้ว เช่น พอช. สสส. กรมพัฒนาชุมชน ธกส.

มีกลุ่มประชาสังคมที่ชำนาญเรื่องนี้และมีจิตใจที่จะประสานงานสูง เช่น ปรีดา คงแป้น และคณะ ซึ่งเหมาะที่จะเข้ามาประสานงานในเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยมีนักศึกษาปริญญาโททางสังคมศาสตร์ สาขาต่างๆ จำนวนมาก ถ้านักศึกษาเหล่านี้ทำวิทยานิพนธ์จากการปฏิบัติจริงในการส่งเสริมกระบวนการจัดองค์กรของผู้ใช้แรงงาน ก็จะทำให้เกิดประโยชน์มหาศาล

(๖) การวิจัยเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

รัฐต้องมีนโยบายให้สภาวิจัยแห่งชาติ สกว. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย

เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยคณะทำงาน ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งต้องประสานให้ demand กับ supply สอดคล้องกัน

(๗) การศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

การปฏิรูปการศึกษาประเด็นหนึ่ง คือ ในแต่ละจังหวัดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาทั้งหมดร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและภาคธุรกิจ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

ต้องทำให้แนวคิด ๑ มหาวิทยาลัย ๑ จังหวัด เป็นจริง นั่นคือ มีมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งแห่ง ที่ทำงานกับพื้นที่ ๑ จังหวัด โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการโดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

รัฐบาลต้องมีนโยบายให้การศึกษาในมหาวิทยาลัยทุกประเภทมีหลักสูตรชุมชนศึกษาภาคปฏิบัติ โดยให้นิสิตนักศึกษาไปใช้เวลาปฏิบัติงานในชุมชน ๓ เดือน

หลักสูตรนี้จะเชื่อมมหาวิทยาลัยกับชุมชนเข้าสู่การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

(๘) วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

ทั่วประเทศมีวัดอยู่ ๓๗,๐๐๐ แห่ง โดยเฉลี่ยแต่ละตำบลมีวัดอยู่ ๕ แห่ง

รัฐบาลควรร่วมมือกับมหาเถรสมาคมพัฒนานโยบาย

ให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งขณะนี้ก็มีพระสงฆ์ที่ทรงความรู้ทางธรรมและการพัฒนาอยู่ไม่ใช่น้อย

คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งสามารถประสานให้เกิดเครือข่ายพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน โดยทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นและภาคประชาสังคม โดยการสนับสนุนจากพระผู้ใหญ่

วัดจะเป็นพลังมหาศาลในการพัฒนาชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งก็จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้พระสงฆ์อยู่ในพระธรรมวินัย เป็นการปฏิรูปการพระศาสนาไปด้วยในตัว

(๙) ภาคธุรกิจกับชุมชนเข้มแข็ง

ภาคธุรกิจมีพลังมาก ควรมียุทธศาสตร์ที่ทำให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ทั้งนี้โดยร่วมมือกับสภาหอการค้าไทย บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(๑๐) หน่วยงานภาครัฐทั้งพลเรือนและกองทัพกับชุมชนเข้มแข็ง

ภาครัฐทั้งพลเรือนและกองทัพเป็นทรัพยากรเพื่อการพัฒนามหาศาล โดยมีความรู้และเทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีงบประมาณ แต่ไม่มีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกับชุมชน ยกเว้นภาคสาธารณสุข ซึ่งมีโรงพยาบาลชุมชนและ

รพ.สต. อยู่เต็มพื้นที่ และมีกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค

ถ้าทำตามข้อ (๒) ข้างต้นอีกทั้งมีกฎหมายและนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ฐานของประเทศจะแข็งแรง ประเทศจะมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

(๑๑) สปิริตแห่งการเป็นอาสาสมัครเต็มประเทศกับภาคประชาสังคม

รัฐบาลควรมีนโยบายสร้างสปิริตแห่งการเป็นอาสาสมัครให้เต็มแผ่นดิน

โดยอนุญาตให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ใช้เวลาปีละ ๒ สัปดาห์ เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม ประเด็นอยู่ที่มีการจัดการที่ดี

การมีอาสาสมัครเต็มแผ่นดินจะทำให้เกิดสังคมคนไทยไม่ทอดทิ้งกัน และถักทอกันเพื่อคนไทยและประเทศไทย เป็นสังคมเข้มแข็งและพลังแผ่นดิน ส่งเสริมให้มีภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเพื่อสร้างสัมพันธภาพทางราบให้มากที่สุด

(๑๒) ส่งเสริมและเผยแพร่วิธีการ ปกค. หรือ INN

เนื่องจากวิธีการ ปกค. หรือ INN เป็นวิธีที่ประชาชนทุกคนทำได้ และนำไปสู่ความสุขและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานตามที่กล่าวถึงในตอนที ๕

คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งควรส่งเสริมและเผยแพร่วิธี ปกค. (INN) อย่างกว้างขวาง

(๑๓) จัดประชุมสมัชชาพลั้งแผ่นดิน (สังคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง)

จัดประชุมทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือติดตามความก้าวหน้าและพัฒนานโยบาย โดยจัดสมัชชาพลั้งแผ่นดินระดับชาติในต้นปี ๒๕๖๑ เพื่อเป็นการสมโภชเปิดตัวยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งอย่างยิ่งใหญ่

(๑๔) คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งและการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

สำหรับกลไกที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พลั้งแผ่นดินหรือสังคมเข้มแข็ง ควรพิจารณา ดังนี้

ขณะนี้ มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ และคณะกรรมการปฏิรูปทางสังคม ๒ คณะ ซึ่งมีนายเอ็นนู สีสุวรรณ และนายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา เป็นประธานแต่ละคณะ โดยที่ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งจะเป็นเครื่องมือสำคัญของทั้ง ๒ คณะ (ที่จริงต่อคณะอื่นๆ ทั้งหมดด้วย)

ควรมี **คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง** เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการทั้ง ๒ หรือเป็นเอกเทศก็ได้ โดยมีคนที่เข้าใจเรื่องสังคมเข้มแข็งและเชี่ยวชาญทางการทำงานเชิงยุทธศาสตร์เป็นคณะทำงาน โดยมีสำนักงานคณะทำงานที่เป็นอิสระเป็นเลขานุการ ซึ่งอาจพัฒนามาจาก **ศูนย์สนับสนุนยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง** ที่ สช. ตั้งขึ้นมาก็ได้

โดยที่ต้องระวังว่า ข้อเสนอของคณะกรรมการแผนยุทธศาสตร์และคณะกรรมการปฏิรูปชุดต่างๆ ถ้าเป็นแต่แผนจะเหมือนแผนแห่งชาติทั้งหลาย ที่ยังไม่มีผลสัมฤทธิ์ เพราะไม่มีการปฏิบัติบ้าง ปฏิบัติไม่ตรงบ้าง หรือปฏิบัติไม่เป็นบ้าง คราวนี้ต้องไม่เป็นอย่างนั้น

ควรมีการอกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งคณะกรรมการและสำนักงานยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งให้มีความแข็งแรง และทำงานต่อเนื่องได้อย่างน้อย **๕ ปี**

สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์สังคมเข้มแข็งต้องทำงานเชิงเป็น**หน่วยสัมฤทธิ์ศาสตร์** (Delivery Science Unit) คือ สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์หลายอย่างเข้ามาประกอบกันให้เกิดผลสำเร็จได้จริง อนาคตบ้านเมืองอยู่ตรงนี้จริงๆ

ฉะนั้นต้องทำให้สำนักงานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์เข้มแข็งเป็นหน่วยสัมฤทธิ์ศาสตร์ได้จริงๆ และเป็นฐานให้พัฒนาเครือข่ายหน่วยสัมฤทธิ์ศาสตร์ในเรื่องต่างๆ ขึ้นมาเป็นเครื่องมือให้ยุทธศาสตร์ การปฏิรูป และการพัฒนาในเรื่องที่สำคัญๆ ประสบผลสัมฤทธิ์

ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ถ้าคนไทยถักทอกันเต็มประเทศจะเกิดพลังแผ่นดิน (ภูมิพละ) ที่ทำให้สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เป็นไปได้

คนไทยสามารถร่วมกันสร้างประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุด โดยที่ในช่วงนี้คนไทยทั้งประเทศคิดตรงกันมากที่สุด คือ คิดถึงพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระผู้เสด็จสวรรคตเมื่อ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ โดยที่พระปรมาภิไธย ภูมิพล หมายถึง พลังแผ่นดิน และตลอดเวลา ๗๐ ปีที่ทรงครองราชย์ ได้ทรงงานหนักและแนะนำสั่งสอนประชาชนในเรื่องดีๆ เป็นอเนกปริยาย เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

มหาชนชาวสยามสมควรที่จะแปรความรักและคิดถึง
พระองค์ท่านเป็นการถักทอกันด้วยไมตรีจิต เพื่อสร้างสังคม
เข้มแข็งทั้งแผ่นดิน

คนไทยร่วมกันสร้างพลังแผ่นดินจักเป็นปฏิบัติบูชา
ต่อพระภูมิพลที่ดีที่สุด เพื่อลูกหลานของเราจะได้อยู่ร่วมกัน
ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขบนผืนแผ่นดินนี้สืบไป

ถ้าคนไทยรักทอกันเต็มประเทศจะเกิดพลังแผ่นดิน
ที่ทำให้สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เป็นไปได้
คนไทยสามารถร่วมกันสร้างประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุด
เพื่อลูกหลานของเราจะได้อยู่ร่วมกัน
ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขบนผืนแผ่นดินนี้สืบไป

www.nationalhealth.or.th

FB : สช